

MOLT MÉS QUE UN COLOR

Dictador vell busca casa

Una campanya de premsa, una seguretat obtinguda des de l'oposició que pot canviar les coses, i la casual troballa d'una corrupció ha fet fora de Filipines Ferdinand Marcos. Amb un vell esquema d'actuació política que ja s'ha repetit en algunes ocasions.

Vicent Partal

Ferdinand Marcos —ara viatger erràtic en busca de casa—, el tombà un color. Milions de filipins vestits de groc. El groc que vestia Ninoy Aquino, l'ex-membre de la CIA, candidat a la successió del vell dictador, assassinat a l'aeroport de Manila. Una onada de jersers, samarretes, barrets, cintes, banderes, penjolls, para-sols i inscripcions en groc.

En realitat, pot dir-se que la caiguda de Marcos venia programada de temps enrere i mar enllà. Segurament des dels 10.000 quilòmetres de distància que separen Manila de Washington. Les setmanes anteriors a les eleccions, que acabaren definitivament amb el seu poder, van ser un constant desprestigi del dictador filipí. Des de l'NBC, una de les poderosíssimes cadenes de televisió EUA, es bombardejaven les cases dels ciutadans d'Amèrica del Nord amb imatges acuradament triades d'un Marcos vellíssim i acabat; el *New York Times* destapava la farsa del Marcos-heroi-de-guerra; als corredors del Congrés es bloquejaven els diners i es negaven declaracions a favor seu. Cory Aquino havia promès en privat a un enviat de la Casa Blanca el manteniment de les bases de Subic Bay i Clark. Tranquil·litat, doncs. Els helicòpters de la Força Aèria filipina, els UH1H, podran continuar usant-se per filmar pel·lícules com *Apocalypse Now*, convenientment camuflats. Només sobrava ja Ferdinand Marcos. I és que el dictador —i la seua enorme senyora— s'havien passat.

Maharlika és avui el nom d'una gran autopista que travessa tot l'arxi-

pèlag filipí —on, per cert, només han necessitat setanta anys per fer desaparèixer per complet l'idioma espanyol, en benefici del tagal i l'omnipotent anglès—. Maharlika és, també, si Cory Aquino no li ha canviat el nom, el saló de recepcions important del palau presidencial. Quan fou inaugurat el Parlament filipí l'any 1978, el partit de Marcos (KBL, Moviment de la Nova Societat) proposà el canvi de nom del país: de República de les Filipines a Maharlika. *Maharlika* vol dir «Els homes lliures» i era el nom d'una suposada unitat guerrillera de 1830 homes que resistí —comandada per Marcos— la invasió japonesa de l'illa de Luzon.

Sobre aquest nom, i sobre aquest mite, construí el dictador la seua fama. Un nom i un mite que s'ensorralen estrepitosament quan, molt poc abans de les eleccions, foren trobades «casualment» les caixes que contenien els informes sobre la Maharlika, curiosament extraviats als Arxius Nacionals dels Estats Units durant vint-i-cinc llargs anys. Evidentment, arribaven en l'hora justa.

I eren, literalment, una sentència de mort, si fa no fa política. Segons els informes de 1984, la Maharlika mai no existí i, pitjor encara, Marcos es dedicà durant la guerra a desertar, a obligar els camperols a recollir material de ferralla per vendre'l després als invasors japonesos i a realitzar activitats d'estraperlo, frau i falsificació de fulls de servei militar. Un desastre.

Però, mentrestant, quaranta anys d'oblit dels informes havien permès a Ferdinand construir una de les fantasies més espectaculars de la història filipina: l'heroi de guerra, el soldat més condecorat de la nació, el més va-

Reagan, una confusa política exterior

Ernest Udina

No a la negociació, sí a la força: aquesta semblaria ser la nova línia de la política exterior de Reagan, que torna als orígens d'absoluta confrontació amb l'est, després del gest de diàleg realitzat el novembre passat a Ginebra amb Gorbatxev.

S'havia interpretat com un canvi seriós en la política exterior de Reagan l'enderrocament de Marcos i Duvalier. Kissinger sempre s'havia oposat a aquesta política i posava com a exemple que després de la fugida del xa de l'Iran, convençut per Carter, aquest país havia esdevingut un enemic dels Estats Units.

Però, per si algú ho dubtava, les

Un reencarnació dels déus fallida.

lerós. I tot, tot, valia per engrandir-ne la imatge: pel·lícules llacrimògenes (quasi tant com les bombes que llançava la seua policia sobre els manifestants demòcrates), articles regulars a la premsa de Manila i províncies, murals ciclopis, una cara esculpida en una muntanya, hagiografies —que no biografies—, un poema èpic regalat per Imelda, de 400 pàgines, que presentava Marcos com la reencarnació dels antics déus tagals, una *Història de les Filipines*, deshonra d'historiadors, en la qual el president es feia present des de la més remota prehistòria... Sense dubte un excés. Un excés que Marcos ha pagat car quan algú ha tingut interès a descobrir la farsa.

La guerrilla comunista del Nou Exèrcit del Poble tenia uns tres-cents

homes el 1972 quan Marcos començà a témer-la i fer-li front. Deu anys després, quinze, ha arribat a estar formada per quinze mil homes i a controlar àmplies àrees de terreny a Mindanao, Bohol, Panay, Samar i el sud de Luzon. Una zona on viuen almenys deu milions de filipins —un vint per cent de la població—. A aquesta presència cal sumar ara la del Front d'Alliberament Moro que, a les províncies musulmanes del sud, controla àrees també importants i rep ajuts del coronel Gaddafi, l'allatolah Khomeyni i diversos règims àrabs,

És ací on cal buscar les raons del canvi. La presència de Marcos no feia una altra cosa que augmentar —en una relació de causa-efecte— el poder de la guerrilla comunista. L'esperan-

ça per frenar-la porta un nom de dona. Per tant, ¡voilà!: presidenta nova i dictador destituït.

La guerra del Vietnam acabà quan els telespectadors dels Estats Units començaren a assistir cada dia, en la sobretaula televisiva, als seus horrors. Anastasio Somoza s'enfonsà definitivament el dia que un reporter televisiu filmà la mort d'un periodista nord-americà dels soldats de la Guardia Nacional. Les imatges d'un Marcos acabat i una Cory Aquino exultant pressionaren cada vegada més l'opinió pública i el Congrés nord-americà en contra del primer. Només calia ja descobrir les darreres proves de corrupció, tancar la botiga i cercar un còmode retir per a l'amic fidel de tants i tants anys.

Trobar una bona corrupció no era massa difícil. N'hi havia prou descobrint que posseïen enormes propietats immobiliàries al país de Reagan... comprades algunes amb els diners que l'administració nord-americana paga cada any com a renda pel «lloguer» de les bases militars a les Filipines.

Tancar la botiga va ser una mica més difícil, però no massa. Fins i tot, antics col·laboradors seus formen part del Consell de Ministres de Cory Aquino.

Trobar el bon retir ja és tota una altra qüestió. El govern espanyol diu que no pensa donar-li asil en el territori d'aquest estat. Ja s'ho faran. Mentre no l'instal·len a Benicàssim... □

posteriors accions de Reagan a Líbia i a Nicaragua mostren que l'enferocament dels dos dictadors esmentats no ha estat sinó una operació tàctica pel temor al fet que la seva permanència en el poder fomentés l'avanç del comunisme o del nacionalisme antiamericà.

No es pot parlar d'una nova política exterior de Reagan, que sempre s'ha trobat molt millor, com a rèplica al període de les vacil·lacions de Carter, amb la força que amb la negociació.

El recent incident en aigües líbies mostra aquest desig de situar la fermsa, en primer lloc, aprofitant un motiu que fins i tot reconeix el seu principal enemic, la Unió Soviètica: que cap país no pot autoconcedir-se la sobirania en les 275 milles marítimes a partir de la seva costa sinó només en trenta. La realització de

maniobres en el que Líbia considerava aigües seves no és objectable des del punt de vista del dret internacional, fins i tot des del punt de vista dels Estats Units és una manera contundent de fer-se respectar, però planteja greus problemes en una doble direcció.

D'una banda, aquest tipus de pressions, que a la curta poden semblar rendibles, augmenten l'antiame-ricanisme, en aquest cas concret en el món àrab, com en el cas de Nicaragua es produeix amb l'Amèrica Llatina. Tampoc cap veu no s'ha alçat amb gran contndència a Europa, tot i les manifestacions de la Thatcher, en suport d'una acció que sembla la llavor anti-EUA. S'ha arribat a dir, amb raó, que si l'atac dels Estats Units s'hagués produït abans del referèndum d'Espanya, hauria assegurat la victòria del «no».

D'altra banda, privilegiar la força per damunt de la negociació suposa, per part de Reagan, recuperar l'anterior línia de confrontació sistemàtica amb la Unió Soviètica, a través de qualsevol CDI (Conflicte de Baixa Intensitat), segons la fórmula que l'administració Reagan aplica a tots els països enemics o en guerra que no siguin estrictament l'est soviètic.

Entre el diàleg que de vegades ha semblat propiciar i la força, que és el que més li agrada, la política exterior de Reagan apareix confusa i plena d'incògnites. La principal d'aquestes incògnites és si els Estats Units pensen que per la força podran arreglar els grans conflictes mundials en aquest segon mandat de Reagan, després de l'època negra de Carter i d'aquella no oblidada derrota a Vietnam. □